

EUROOPA KOHTU OTSUS

6. oktoober 1982*

Kohtuasjas 262/81,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Belgia Kuningriigi Cour de cassation'i (kassatsioonikohus) poolt esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

1. **Coditel SA, Compagnie générale pour la diffusion de la télévision**, Brüssel,
2. **Coditel Brabant SA**, Brüssel,
3. **Coditel Liège SA, Compagnie liégeoise pour la diffusion de la télévision**, Liège,
4. **Intermixt**, kommunaalettevõte, Brüssel,
5. **Union professionnelle de radio et de télédistribution**, Schaerbeek,
6. **Inter-Régies**, omavalitsusüksuste vaheline ühendus, Saint-Gilles,

kassaatorid,

ja

1. **Ciné-Vog Films SA**, Schaerbeek,
2. **Chambre syndicale belge de la cinématographie**, mittetulundusühing, Saint-Josse-ten-Noode,
3. **Les Films La Boétie SA**, Pariis,
4. **Serge Pinon, SA Les Films La Boétie**'le kohtu poolt määratud haldur, Pariis,
5. **Chambre syndicale des producteurs et exportateurs de films français**, Pariis,

vastustajad,

eelotsust asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed G. Bosco, A. Touffait ja O. Due, kohtunikud P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, T. Koopmans ja U. Everling,

kohtujurist: G. Reischl,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

1. Oma 3. septembri 1981. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 30. septembril, esitas Cour de Cassation de Belgique (Belgia kassatsioonikohus) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimuse artikli 85 tõlgendamise kohta, võttes arvesse selle lepingu artiklit 36.

2. See küsimus on esitatud kohtuasjas kolme Belgia kaabeltelevisiooniettevõtte (edaspidi kõik „äriühingud Coditel”) – kassaatorite – ning Belgia filmileviettevõtte SA Ciné-Vog Films, Prantsuse filmitootmisettevõtte Les Films La Boétie ja teiste filmitööstuse esindajate – kassatsioonkaebuse vastustajate – vahel.

3. Selle kohtuasja aluseks oleva hagiga taotleti kahju hüvitamist, mida Ciné-Vog oma väitel kandis selle tõttu, et Belgias taasedastati filmi „Le Boucher” ülekannet Saksa televisioonist, mille levitamise ainuõiguse Belgias oli Ciné-Vog omandanud Films de la Boétie’lt.

4. Kohtutoimikust ilmneb, et äriühingud Coditel osutavad Belgia administratsiooni loal kaabeltelevisiooni teenust osal Belgia territooriumist. Selle teenuse abonentide televiisorid on kaabli abil ühendatud keskantenniga, mille erilised tehnilised omadused võimaldavad võtta vastu Belgia ning mõningaid välismaa ülekandeid, mida abonent oma antenniga alati vastu võtta ei saaks, ning parandavad lisaks abonendini jõudva pildi ja heli kvaliteeti.

5. Tribunal de première instance de Bruxelles (Brüsseli esimese astme kohus), kelle poole taotlusega kõigepealt pöörduti, mõistis äriühingutelt Coditel välja kahjutasu Ciné-Vogile. Äriühingud Coditel esitasid selle otsuse vastu apellatsioonkaebuse ning Cour d’appel (apellatsioonikohus), olles kuulutanud, et selles vaidluses ei saa artiklit 85 kohaldada, esitas Euroopa Kohtule kaks küsimust, milles tõusis esile peamiselt probleem, kas asutamislepingu artiklitega 59 ja 60 on vastuolus filmi autoriõiguse üleandmine ühe liikmesriigi territooriumil, arvestades, et selliste järjestikuste üleandmistele tulemuseks võib olla ühisturu killustumine filmiettevõtluse seisukohalt.

6. 18. märtsi 1980. aasta otsusega (Euroopa Kohtu lahendid 1980, lk 881) otsustas Euroopa Kohus, et:

„Teenuste osutamise vabadust käsitlevate asutamislepingu sätetega ei ole vastuolus, kui kinofilmide näitamise õiguste valdaja ühes liikmesriigis tugineb oma õigusele keelata selles riigis selle filmi näitamine kaabellevi kaudu ilma tema loata, juhul kui sel viisil näidatav film võeti vastu ja edastati pärast seda, kui seda levitas teises liikmeriigis kolmas isik õiguse esialgse omaniku nõusolekul.” [mitteametlik tõlge]

7. Kuid äriühingud Coditel esitasid kassatsioonkaebuse esitamise tähtaja jooksul Cour de cassation’ile Cour d’appeli otsuse peale kassatsioonkaebuse, väites muu hulgas, et selle kohtu otsus, et asutamislepingu artiklit 85 ei saa kõnealusel juhul kohaldada, oli ekslik. Ühest küljest väitsid nad, et artikkel 36 ei saa artikli 85 kohaldamisala piirata, ning teisest küljest, et kuigi autoriõigus kui õiguslik seisund ei kuulu artiklis 85 käsitletavate lepingute või kooskõlastatud tegevuste hulka, võib autoriõiguse teostamine siiski olla kokkuleppe ese, vahend või tagajärg ning et ainulitsentsi või

autoriõiguse üleandmist hõlmav leping võib kujutada endast niisugust kokkulepet artikli 85 tähenduses, mitte üksnes lepingu tingimustest tulenevate õiguste ja kohustuste, vaid ka majandusliku ja õigusliku konteksti tõttu, kuhu see leping asetub, eriti seetõttu, et samade poolte või isegi kolmandate isikute vahel on võidud sõlmida samasuguseid lepinguid ning sellistel paralleelsetel lepingutel võib olla kumulatiivne mõju.

8. Cour de cassation leidis, et selle väitega kerkib esile ühenduse õiguse tõlgendamise küsimus, ning esitas Euroopa Kohtule järgmise küsimuse:

„Kui kinofilmide kasutamise õiguste omanikust äriühing annab lepinguga teise liikmesriigi äriühingule kindlaks ajavahemikuks selle filmi näitamise ainuõiguse selles riigis, siis kas see leping võib selles sisalduvate õiguste ja kohustuste tõttu ning majandusliku ja õigusliku konteksti tõttu, kuhu see asetub, kujutada endast kokkulepet, mis on vastavalt asutamislepingu artikli 85 lõigetele 1 ja 2 ettevõtete vahel keelatud, või ei saa neid sätteid kohaldada sellepärast, et filmi näitamise õigus kuulub konkreetselt autoriõiguse eesmärkide hulka ning seega takistab asutamislepingu artikkel 36 artikli 85 kohaldamist, või sellepärast, et õigus, millele filmi näitamise õiguse valdaja tugineb, tuleneb õiguslikust seisundist, mis annab talle kaitse *erga omnes*, mis väljub nimetatud artiklis 85 käsitletavate lepingute või kooskõlastatud tegevuste raamest?

9. Esitatud küsimuse põhieesmärk on leida, missuguses olukorras on asutamislepingu artiklis 85 hõlmatud keeldude suhtes leping, millega filmi autoriõiguse omanik annab selle teose näitamise ainuõiguse ühe liikmesriigi territooriumil kindlaks ajavahemikuks. Eriti küsitakse, kas selline üleandmine võib artikli 85 kohaldamisalast välja jääda erilise iseloomu tõttu, mis sellele õigusele asutamislepingu artiklis 36 omistatakse, või riikliku õigusliku seisundi tõttu, mis seda õigust kaitseb.

10. Esmalt tuleb märkida, et asutamislepingu artiklis 36 lubatakse liikmesriikidevahelist kaubavahetust puudutavaid keelde või piiranguid, kui need on õigustatud tööstus- ja kaubandusomandi kaitsega – see väljend hõlmab kirjandus- ja kunstiomandi kaitset, sealhulgas autoriõigust –, samas kui põhikohtuasi puudutab teenuste vaba liikumist käsitlevaid keelde või piiranguid.

11. Nagu Euroopa Kohus oma 18. märtsi 1980. aasta otsuses (kohtuasjas 62/79, Coditel, Euroopa Kohtu lahendid 1980, lk 881) leidis, ei ole probleemid, mis kaasnevad kinofilmide tootja õigustest kinnipidamisega asutamislepingu nõuete seisukohast, samasugused nagu need probleemid, mis puudutavad niisuguste kirjandus- ja kunstiteoste autoriõigust, mille andmine publiku käsutusse on seotud teose materiaalse kandja levitamisega, nagu näiteks raamatu või plaadi puhul, kuna film kuulub kirjandus- ja kunstiteoste kategooriasse, mis antakse publiku käsutusse lõpmatuseni korratava taasesitamise teel ning mille turustamine kuulub teenuste liikumise valdkonda, ükskõik, kas selle avaliku levitamise viis on kino või televisioon.

12. Lisaks tõdes Euroopa Kohus selles otsuses, et filmi autoriõiguse omaniku ja tema õigusjärglaste õigus nõuda kasutustasu iga kord teose esitamisel on autoriõiguse oluline osa.

13. Artikli 36 aluseks olev eristus, millega tehakse vahet ühe liikmesriigi õigusnormidega tunnustatava õiguse olemasolul kunsti- ja intellektuaalomandi valdkonnas, mida asutamislepingu sätted ei saa mõjutada, ning selle õiguse teostamisel, mis võib endast kujutada liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangut, kehtib ka siis, kui seda õigust teostatakse teenuste liikumise kontekstis.

14. Nagu ei saa välistada, et selle õiguse teostamise teatud meetodid osutuvad artiklitega 59 ja 60 kokkusobimatuks, ei saa ka välistada, et selle teostamise meetodid võivad osutada kokkusobimatuks artikli 85 sätetega, kui nende kaudu saavutatakse kokkulepe, mille eesmärk või tulemus võib olla konkurentsi takistamine, piiramine või moonutamine ühisturul.

15. Pelgalt asjaolust, et filmi autoriõiguse omanik on andnud ainulitsentsi saajale teatavaks ajavahemikuks üle selle filmi näitamise ainuõiguse ühe liikmesriigi territooriumil, seega õiguse keelata teistel seda seal levitada, ei piisa siiski tõdemiseks, et sellist lepingut tuleks pidada asutamislepinguga keelatud kokkuleppe eesmärgiks, vahendiks või tagajärjeks.

16. Tegelikult nähtub ühenduse filmitööstuse ja -turu iseärasustest, eriti neist, mis on seotud dubleerimise või subtiitrimisega teistest kultuuridest publiku jaoks, televisiooniülekannete võimalustega ning Euroopa filmitoodangu rahastamissüsteemiga, et filmi näitamise ainulitsents ei pruugi iseenesest konkurentsi takistada, piirata ega moonutada.

17. Kuigi filmi autoriõigus ja autoriõigusest tulenev filmi näitamise õigus ei kuulu seega artikli 85 keeldude valdkonda, võib nende teostamisel majanduslikus või õiguslikus kontekstis, mis võiks filmide levitamist märgatavalt piirata või filmituru konkurentsi moonutada, olla siiski nende keeldude kohaldamisalasse kuuluvaid erijooni.

18. Et nii esitatud küsimuses kui ka kohtutoimiku materjalides puudusid selle kohta andmed, on riikliku kohtu ülesanne viia läbi vajalik uurimine.

19. Niisiis tuleb täpsustada, et riikliku kohtu ülesanne on viia läbi see uurimine ning eriti selgitada välja, kas kinofilmide näitamise ainuõiguse teostamine ei loo filmitööstuse vajaduste seisukohalt kunstlikke ja õigustamatuid tõkkeid või kasutustasude võimalust, mis ületaksid õiglase tasu tehtud investeeringute eest, või nende nõudmiste kohta liiga pikka ainuõiguse kestust, ning üldisemalt, kas nende õiguste teostamine kindlal geograafilisel alal ei põhjusta konkurentsi takistamist, piiramist või moonutamist ühisturul.

20. Seega tuleb esitatud küsimusele vastata, et leping, millega filmi autoriõiguse omanik annab kindlaks ajavahemikuks filmi näitamise ainuõiguse ühe liikmesriigi territooriumil, ei kuulu iseenesest artiklis 85 sätestatud keeldude valdkonda, kuid vajaduse korral tuleb riiklikul kohtul uurida, kas kõnealusel juhul asetuvad üleantud ainuõiguse teostamise meetodid majanduslikku või õiguslikku konteksti, mille

eesmärk või tulemus oleks filmide levitamise märgatav piiramine või filmituru konkurentsi moonutamine, võttes arvesse selle turu iseärasusi.

Kohtukulud

21. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Ühendkuningriigi valitsuse, Prantsuse Vabariigi valitsuse, Madalmaade Kuningriigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse riiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Cour de cassation de Belgique esitas talle 3. septembri 1981. aasta otsusega, otsustab:

Leping, millega filmi autoriõiguse omanik annab kindlaks ajavahemikuks filmi näitamise ainuõiguse ühe liikmesriigi territooriumil, ei kuulu iseenesest artiklis 85 sätestatud keeldude valdkonda, kuid vajaduse korral tuleb riiklikul kohtul uurida, kas kõnealusel juhul asetuvad üleantud ainuõiguse teostamise meetodid majanduslikku või õiguslikku konteksti, mille eesmärk või tulemus oleks filmide levitamise märgatav piiramine või filmituru konkurentsi moonutamine, võttes arvesse selle turu iseärasusi.

Mertens de Wilmars

Bosco

Touffait

Due

Pescatore

Mackenzie Stuart

O'Keeffe

Koopmans

Everling

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 6. oktoobril 1982.

Kohtusekretär

President

P. Heim

J. Mertens de Wilmars